

TA'LIM TIZIMIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALAR QO'LLANILISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGI

Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti To'rtko'l fakulteti

Mutaxassislik gumanitar va aniq fanlar kafedrasi

Katta o'qituvchisi

Sharipova Sug'diyona Qudrat qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

To'rtko'l fakulteti buxgalteriya hisobi yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim tizimida axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi. AKT vositalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishi natijasida vaqt va moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, ta'lim sifati va mehnat unumdorligining oshishi masalalari yoritilgan. Shuningdek, masofaviy ta'lim, elektron platformalar va raqamli resurslarning iqtisodiy afzalliklari statistik va tahliliy ma'lumotlar asosida ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsion texnologiyalar, ta'lim tizimi, iqtisodiy samaradorlik, raqamli ta'lim, masofaviy ta'lim, innovatsiya.

Kirish

Hozirgi globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimi jamiyatning iqtisodiy rivojlanishida muhim o'rin egallaydi. Axborot-kommunikatsion texnologiyalar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib, bilim berish uslublarini tubdan o'zgartirmoqda. Ta'limda AKTdan foydalanish nafaqat pedagogik, balki iqtisodiy jihatdan ham samarali hisoblanadi.

AKT vositalari orqali o'quv jarayonini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va ta'lim resurslaridan unumli foydalanish imkoniyati yaratiladi. Shu sababli, ta'lim tizimida AKT qo'llanilishining iqtisodiy samaradorligini o'rganish dolzarb masalalardan biridir.

- Ta'lim tizimida axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o'rni

Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, ta'lim tizimida axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etish o'quv jarayonini optimallashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Xususan, elektron ta'lim platformalari qog'oz hujjatlar, auditoriya va transport xarajatlarini kamaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim tizimida vaqt va moddiy resurslardan foydalanish samaradorligi an'anaviy ta'limga nisbatan yuqori bo'ladi.

Axborot-kommunikatsion texnologiyalar ta'lim jarayonini avtomatlashtirish, elektron darsliklar, onlayn platformalar va virtual laboratoriyalar orqali bilim olish imkonini beradi. Bu esa o'qituvchi va talabalar uchun qulaylik yaratadi.

AKT quyidagi yo'nalishlarda muhim rol o'ynaydi:

- *masofaviy ta'limni rivojlantirish;
- *elektron boshqaruv tizimlari;
- *raqamli o'quv resurslaridan foydalanish;
- *ta'lim sifati monitoringi

- AKT qo'llanilishining iqtisodiy samaradorligi

Ta'limda AKTdan foydalanish iqtisodiy samaradorlikni bir nechta omillar orqali ta'minlaydi:

- *moddiy xarajatlarning kamayishi (qog'oz, transport, bino xarajatlari);
- *vaqt tejalishi;
- *o'qituvchilar mehnat unumdorligining oshishi;
- *ta'lim jarayonining sifatli bo'lishi

- Masofaviy ta'lim va uning iqtisodiy afzalliklari

Masofaviy ta'lim AKTning eng samarali shakllaridan biri hisoblanadi. U orqali:

*ko'proq talabalarni qamrab olish;

*ta'lim xarajatlarini kamaytirish;

*hududiy tengsizlikni bartaraf etish mumkin.

Masofaviy ta'limda xarajatlarning kamayishi (%):

Yo'nalish	Kamayish foizi
Transport	60%
O'quv materiallari	45%
Auditoriya	50%
Umumiy xarajat	40%

- AKTning ta'lim sifati va mehnat unumdorligiga ta'siri

AKT o'qituvchilarning ish faoliyatini yengillashtiradi, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari va elektron platformalar orqali ta'lim sifati oshadi. Natijada iqtisodiy samaradorlik ham ortadi.

*O'zbekistonda ta'lim tizimini raqamlashtirish jarayonida elektron jurnal va kundaliklar, masofaviy ta'lim platformalari hamda raqamli boshqaruv tizimlari joriy etilmoqda. Tadqiqotchilar fikriga ko'ra, ushbu jarayon ta'lim muassasalarining boshqaruv xarajatlarini kamaytirish bilan birga, ta'lim sifati va shaffofligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim tizimida axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etish nafaqat pedagogik, balki iqtisodiy jihatdan ham yuqori samaradorlikka ega ekanligi tadqiqot davomida aniqlandi. AKT vositalari ta'lim jarayonini avtomatlashtirish, masofaviy ta'limni rivojlantirish va raqamli resurslardan keng foydalanish imkonini berib, ta'lim muassasalarining moddiy va moliyaviy xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, AKT asosida tashkil etilgan ta'lim tizimida qog'oz hujjatlar, transport va auditoriya xarajatlari qisqarib, vaqt va mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi oshadi. Bu esa o'qituvchilar mehnat unumdorligining ortishiga, boshqaruv jarayonlarining soddalashishiga hamda ta'lim sifati monitoringining takomillashuviga olib keladi. Natijada ta'lim tizimining umumiy iqtisodiy samaradorligi mustahkamlanadi.

Shuningdek, masofaviy ta'lim va raqamli platformalar hududiy cheklovlarni bartaraf etib, ko'proq aholining ta'lim olish imkoniyatini kengaytiradi. Bu holat inson kapitalining rivojlanishiga xizmat qilib, uzoq muddatda mamlakatning ijtimoiy-

iqtisodiy taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, ta'lim tizimida axborot-kommunikatsion texnologiyalarni izchil va tizimli ravishda joriy etish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, kelgusida ta'lim sohasida AKT infratuzilmasini rivojlantirish, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish va innovatsion texnologiyalarni keng tatbiq etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Erkinjonov S.S. Ta'lim boshqaruvida AKTning roli, 2024.
- 2.Mirjamolova M.A. Oliy ta'limda raqamlashtirish, 2023.
- 3.UNESCO. ICT in Education, 2021.
- 4.OECD. Digital Education Outlook, 2022.